

РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

УДК 004:005.95

DOI: 10.31732/2663-2209-2024-76-90-95

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Віктор Алькема

Доктор економічних наук., професор, завідувач кафедри управлінських технологій, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», Київ, Україна, e-mail: Alkema@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5997-7076>

METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING THE BUSINESS REPUTATION OF AN ENTERPRISE: ENSURING ECONOMIC SECURITY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Viktor Alkema

Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Management Technologies Department, "KROK" University, Kyiv, Ukraine, e-mail: alkema@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5997-7076>

Анотація. У сучасному конкурентному середовищі ділова репутация є одним із ключових нематеріальних активів підприємств, що впливає на довіру споживачів, інвесторів та партнерів. Вона забезпечує економічну безпеку, сприяє сталому розвитку та формуванню конкурентних переваг. З огляду на значення репутации, зростає потреба в ефективних методиках її оцінки та управління. Стаття спрямована на систематизацію методичних підходів до оцінки ділової репутации підприємств, визначення їх впливу на економічну безпеку та сталий розвиток, а також розробку рекомендацій для інтеграції цих підходів у практику управління. У дослідженні застосовано змішаний підхід, що включає якісні методи (експертні оцінки, тематичні дослідження, інтерв'ю) та кількісні методи (опитування, регресійний аналіз, статистична оцінка). Використано триангуляцію даних для підвищення надійності результатів. Ідентифіковано основні методичні підходи до оцінки ділової репутации: індикативний, ресурсно-функціональний, нечітко-логічний та експертний. Показано, що використання змішаних методів оцінювання дозволяє отримати комплексне уявлення про зв'язок репутации, економічної безпеки та сталого розвитку. Підтверджено, що підприємства з позитивною репутацией мають переваги у залученні капіталу, утриманні клієнтів та залученні висококваліфікованих кадрів. Інтеграція сталого розвитку в управління репутацией сприяє підвищенню її капіталу та зміцненню довіри зацікавлених сторін. Розробка більш точних інструментів для кількісної оцінки репутации, враховуючи динамічний характер бізнес-середовища. Поглиблене вивчення зв'язку між репутацией, цифровими технологіями та екологічними ініціативами. Ця стаття надає цінні рекомендації для підприємств, які прагнуть ефективно керувати своєю репутацией та забезпечувати довгострокову економічну стабільність.

Ключові слова: ділова репутация; економічна безпека підприємства; методика; ризик; сталий розвиток; оцінювання.

Формули: 0, рис.: 1, табл.: 1, бібл.: 20

Abstract. In the modern competitive environment, business reputation is one of the key intangible assets of enterprises, which affects the trust of consumers, investors and partners. It provides economic security, contributes to sustainable development and the formation of competitive advantages. Given the importance of reputation, the need for effective methods for its assessment and management is growing. The article is aimed at systematizing methodological approaches to assessing the business reputation of enterprises, determining their impact on economic security and sustainable development, as well as developing recommendations for integrating these approaches into management practice. The study uses a mixed approach, which includes qualitative methods (expert assessments, case studies, interviews) and quantitative methods (surveys, regression analysis, statistical evaluation). Data triangulation was used to increase the reliability of the results. The main methodological approaches to assessing business reputation are identified: indicative, resource-functional, fuzzy-logical and expert. It is shown that the use of mixed methods of assessment allows to obtain a comprehensive picture of the relationship between reputation, economic security and sustainable development. It is confirmed that enterprises with a positive reputation have advantages in attracting capital, retaining customers and attracting highly qualified personnel. The integration of sustainable development into reputation management contributes to increasing its capital and strengthening the trust of stakeholders. Development of more accurate tools for quantitative assessment of reputation, taking into account the dynamic nature of the business environment. In-depth study of the relationship between reputation, digital technologies and environmental initiatives. This article provides valuable recommendations for enterprises that seek to effectively manage their reputation and ensure long-term economic stability.

Keywords: business reputation; economic security of the enterprise; methodology; risk; sustainable development; assessment.

Formulas: 0, fig.: 1, tabl.: 1, bibl.: 20.

Постановка проблеми. У сучасному конкурентному середовищі репутація компанії – це не просто нематеріальний актив; це критично визначальний фактор її економічної безпеки та сталого розвитку. Репутація впливає на довіру споживачів, впевненість інвесторів і загальну ефективність ринку. Оскільки компанії орієнтуються в складних середовищах, що характеризуються швидким технологічним прогресом і зміною суспільних очікувань, потреба в надійних методологіях для оцінки та управління репутацією стає все більш першорядною.

Перетин ділової репутації, економічної безпеки та сталого розвитку привернув значну увагу в сучасних дослідженнях. Оскільки організації орієнтуються у дедалі складнішому глобальному ландшафті, розуміння того, як репутація впливає на економічну життєздатність і практику сталого розвитку, є надзвичайно важливим.

У статті досліджуються різні методологічні підходи до оцінки ділової репутації, наголошується на їх впливі на економічну безпеку та сталий розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепція корпоративної репутації широко вивчалася в різних дисциплінах, включаючи маркетинг, менеджмент і соціологію. За даними Reputation Institute, приблизно 60% ринкової вартості компанії пов'язано з її репутацією, що підкреслює її важливість у прийнятті стратегічних рішень⁵. З'явилися різні моделі для оцінки репутації, включно з моделлю RepTrak, яка оцінює репутацію на основі семи вимірів і двадцяти одного показника, отриманого в результаті інтерв'ю із зацікавленими сторонами.

Габбі та Патарнелло (2010) поділяють методи оцінки репутації на чотири підходи: організаційний, бухгалтерський, маркетинговий і фінансовий. Ці рамки забезпечують повне розуміння того, як можна кількісно оцінити репутацію та керувати нею. Крім того, такі якісні методи, як аналіз настроїв і опитування відгуків клієнтів, набули популярності, оскільки

організації прагнуть зрозуміти сприйняття громадськості в режимі реального часу.

25-параметрична модель оцінки ділової репутації ще більше розширює аналітичну лінзу, включаючи різноманітні фактори, які впливають на поведінку людини в суспільстві³. Ця модель підкреслює взаємодію між індивідуальними діями та ширшими суспільними нормами, пропонуючи тонкий погляд на динаміку репутації.

Ділова репутація визначається як колективне сприйняття надійності, чесності та ефективності організації її зацікавленими сторонами. Він служить критичним активом, який впливає на лояльність клієнтів, залученість працівників і довіру інвесторів (Fombrun & Shanley, 1990). Сильна репутація може посилити конкурентні переваги організації та полегшити доступ до ресурсів, сприяючи таким чином економічній безпеці.

Економічна безпека означає стабільність фінансових показників організації та її здатність протистояти економічним потрясінням. Він охоплює такі фактори, як прибутковість, частка ринку та здатність адаптуватися до мінливих ринкових умов (Wysokińska-Senkus & Raczkowski, 2023). Підприємства з міцною репутацією часто мають кращі можливості для досягнення економічної безпеки завдяки збільшенню довіри та лояльності зацікавлених сторін.

Сталий розвиток поєднує економічне зростання з екологічним захистом і соціальною рівністю. Комісія Брундтланда (1987) визначає сталий розвиток як задоволення потреб сьогодення без шкоди здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби. Організації, які віддають пріоритет стійкості, не тільки сприяють добробуту суспільства, але й зміцнюють свій репутаційний капітал (Gartner, 2009).

Формулювання цілей статті. Дана стаття має на меті системно розглянути методичні підходи до оцінки ділової репутації. Він спрямований на виявлення найкращих практик, які не тільки покращують вимірювання репутації, але й

сприяють економічній безпеці та сталому розвитку. Узагальнюючи наявну літературу та емпіричні висновки, стаття надасть корисні ідеї для практиків, які прагнуть зміцнити репутаційний капітал своїх організацій.

Для досягнення цілей, викладених вище, у цьому дослідженні використовується змішаний підхід, який поєднує в собі якісні та кількісні методи дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Попередні результати свідчать про зростаюче визнання

важливості інтеграції як якісних, так і кількісних методологій в оцінці ділової репутації. Організації, які використовують комплексні системи оцінювання, як правило, досягають кращого узгодження між своїми репутаційними стратегіями та очікуваннями зацікавлених сторін.

Ділова репутація все більше визнається життєво важливим активом, який впливає на ефективність організації та довіру зацікавлених сторін. У статті викладено кілька методичних підходів до оцінки ділової репутації, до яких належать наступні (рис. 1).

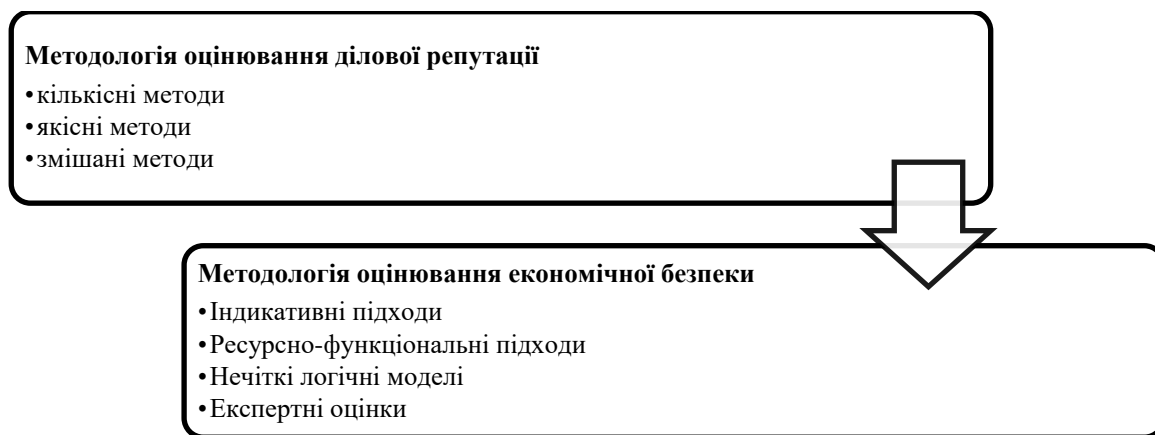

Рис. 1. Основні методичні підходи до оцінки ділової репутації

Джерело: систематизовано автором на основі [1-20]

Кількісні методи оцінювання ділової репутації передбачають використання опитування та статистичного аналізу для кількісного вимірювання громадської думки та показників репутації. Компанії, які використовують структуровані моделі, такі як RepTrak, повідомляють про значні покращення показників залучення зацікавлених сторін.

Кількісні підходи часто включають статистичний аналіз для оцінки зв'язку між діловою репутацією та економічною безпекою. Наприклад, опитування, що вимірюють сприйняття зацікавленими сторонами репутації, можна співвіднести з показниками фінансової ефективності (Wysokińska-Senkus & Raczkowski, 2023). Ці методи дозволяють дослідникам кількісно оцінити вплив репутації на економічні результати.

1. Опитування та анкети - такі інструменти, як шкали Лайкерта, можуть оцінити сприйняття зацікавленими сторонами репутації за різними параметрами (наприклад, надійність, якість).

2. Регресійний аналіз - статистичні методи можуть визначити кореляції між показниками репутації та фінансовими показниками, такими як рентабельність активів (ROA) або ефективність акцій.

Якісні методи оцінювання ділової репутації включають експертні оцінки та інтерв'ю із зацікавленими сторонами для оцінки сприйняття репутації підприємства. Якісні методології дозволяють глибше зрозуміти нюанси ділової репутації, оскільки тематичні дослідження та інтерв'ю із зацікавленими сторонами можуть виявити основні фактори, які впливають на репутацію компанії.

1. Тематичні дослідження - поглиблене дослідження конкретних організацій може проілюструвати, як стратегії управління репутацією впливають на економічну безпеку.

2. Інтерв'ю - взаємодія із зацікавленими сторонами дозволяє краще зрозуміти, як фактори репутації впливають на сприйняття зусиль щодо сталого розвитку. Інтерв'ю показує, що організації, які надають перевагу механізмам зворотного зв'язку з клієнтами, мають кращі можливості адаптуватися до мінливої динаміки ринку.

Змішані методи оцінювання ділової репутації передбачають поєднання якісних і кількісних підходів, що забезпечує всебічне уявлення про ділову репутацію, дозволяючи триангуляцію даних.

Поєднання кількісних і якісних методів дає комплексне уявлення про зв'язок між діловою репутацією, економічною безпекою та сталим розвитком. Дослідження за допомогою змішаних методів може перевірити висновки з різних джерел даних.

1. Послідовний пояснювальний дизайн - дослідники можуть спочатку провести кількісні опитування, а потім якісні інтерв'ю для пояснення статистичних результатів.

2. Триангуляція - використання кількох джерел даних підвищує надійність результатів дослідження шляхом перехресної перевірки результатів.

Успішні компанії демонструють проактивний підхід до управління репутаційними ризиками шляхом постійного моніторингу та взаємодії із зацікавленими сторонами.

Методики оцінки економічної безпеки підприємств. Література з оцінки економічної безпеки розкриває різноманітний набір методологічних підходів, кожен з яких адаптований до певного контексту та цілей. Основні методології включають:

Індикативний підхід, передбачає використання конкретні індикатори (наприклад, фінансова стабільність, ринкова позиція) для оцінки економічної безпеки підприємств. Так, Ковальов та Плетнікова (2000) запропонували економіко-математичний підхід, який розраховує залежність рівня економічної безпеки від різних показників.

Ресурсно-функціональні підходи структурують безпеку підприємства за функціональними компонентами, що дозволяє інтегровано оцінювати ефективність використання ресурсів щодо кожного компонента. Цей метод підкреслює важливість розуміння взаємозалежностей всередині організації.

Нечіткі логічні моделі враховують невизначеність і складність економічних даних, полегшуючи більш тонкі оцінки, які традиційні методи можуть не помічати. Останні дослідження підкреслили ефективність нечіткого моделювання в оцінці регіональної економічної безпеки.

Експертні оцінки передбачають використання думок експертів для ранжирування факторів, що впливають на економічну безпеку, а також надають цінну інформацію, хоча це може внести суб'єктивність у процес оцінки.

Порівняльний аналіз вищезазначених методик представлений у таблиці 1 та дозволяє визначити їх сильні та слабкі сторони.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз цих методологій виявляє сильні та слабкі сторони:

Підходи	Сильні сторони	Слабкі сторони
Індикативні підходи	легко піддається кількісному виміру	може спрощувати складні реалії
Ресурсно-функціональні підходи	комплексна; враховує взаємозалежності	вимагає великого збору даних
Нечіткі логічні моделі	керується невизначеністю; адаптивна	складність у дизайні моделі; вимагає досвіду

Експертні оцінки	багатий якісний аналіз	суб'єктивність; потенційна упередженість експертних думок
------------------	------------------------	---

Джерело: систематизовано автором на основі [1-20]

Наслідки ділової репутації для економічної безпеки є глибокими. Організації з позитивною репутацією мають більше шансів залучити інвестиції, утримати клієнтів і сприяти лояльності співробітників — все це критично важливі компоненти економічної стійкості (Gartner, 2009; Wysokińska-Senkus & Raczkowski, 2023).

Основними наслідками оцінювання ділової репутації для економічної безпеки підприємств є такі:

1. Доступ до капіталу - інвестори більш схильні фінансувати підприємства, які сприймаються як авторитетні, через менші передбачувані ризики.

2. Лояльність клієнтів - міцна репутація сприяє довірі клієнтів, що призводить до повторного бізнесу та збільшення частки ринку.

3. Залучення працівників - компанії, відомі своєю етичною практикою, залучають найкращі таланти, які віддані екологічній практиці.

Практики сталого розвитку відіграють ключову роль у формуванні ділової репутації. Організації, які активно залучаються до екологічних практик, не тільки зменшують ризики, пов'язані з погіршенням навколишнього середовища, але й зміцнюють свій репутаційний капітал (Gartner, 2009).

Роль сталого розвитку в управлінні репутацією передбачає вплив за такими напрямками, як:

1. Охорона навколишнього середовища - компанії, які впроваджують екологічно чисті методи, сприймаються споживачами, які віддають пріоритет сталому розвитку.

2. Соціальна відповідальність - участь в ініціативах корпоративної соціальної відповідальності підвищує громадське сприйняття та зміцнює зв'язки з громадою.

Інтеграція оцінки ділової репутації з методологіями економічної безпеки має значні наслідки для сталого розвитку.

Надійна репутація може сприяти підвищенню довіри зацікавлених сторін, що має вирішальне значення для сприяння інвестиціям і забезпечення довгострокової життєздатності на конкурентному ринку. Крім того, ефективні методології оцінювання можуть скеровувати політиків і бізнес-лідерів у прийнятті обґрунтованих рішень, які відповідають цілям сталого розвитку.

Незважаючи на важливість оцінки ділової репутації, залишається кілька проблем, а саме:

1. Суб'єктивність - репутація за своєю суттю суб'єктивна; різні зацікавлені сторони можуть мати різні погляди на основі особистого досвіду чи упереджень.

2. Динамічний характер - репутація може швидко коливатися через зовнішні події, такі як кризи чи скандали.

3. Труднощі вимірювання - розробка надійних показників для оцінки репутації залишається проблемою через її багатогранність.

Отримані результати підкреслюють необхідність прийняття організаціями цілісного підходу до оцінки репутації. Використовуючи як кількісні показники (наприклад, показник Net Promoter Score, настрої в соціальних мережах), так і якісні дані (наприклад, відгуки клієнтів), компанії можуть отримати більш детальне розуміння своєї репутації.

Крім того, інтеграція міркувань сталого розвитку в оцінку репутації має вирішальне значення для довгострокового успіху. Оскільки споживачі все більше віддають пріоритет етичним практикам, компанії, які прозоро повідомляють про свої зусилля щодо сталого розвитку, ймовірно, покращать свою репутацію.

Висновки. Оцінка ділової репутації має вирішальне значення для забезпечення економічної безпеки та сприяння сталому розвитку. Методологічні підходи, починаючи від кількісних опитувань і закінчуючи якісними тематичними

дослідженнями, дають цінну інформацію про те, як організації можуть ефективно керувати своєю репутацією. Оскільки бізнеси піддаються все більшому контролю з боку зацікавлених сторін щодо їх практики сталого розвитку, розуміння взаємозв'язку між репутацією та

економічною стабільністю буде важливим для довгострокового успіху. Майбутні дослідження повинні продовжувати вдосконалювати ці методології, гарантуючи, що вони залишатимуться актуальними в умовах, що постійно змінюються.

Література:

1. Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99–120. <https://doi.org/10.1177/014920639101700108>
2. Carmeli, A. (2001). High- and low-performance firms: Do they have different profiles of perceived core intangible resources and business environment? *Technovation*, 21(10), 661–671. [https://doi.org/10.1016/S0166-4972\(00\)00061-X](https://doi.org/10.1016/S0166-4972(00)00061-X)
3. Elkington, J. (1997). *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Oxford: Capstone Publishing.
4. Fombrun, C., & Shanley, M. (1990). What's in a name? Reputation building and corporate strategy. *Academy of Management Journal*, 33(2), 233–258. <https://doi.org/10.5465/256324>
5. Gartner, W. B. (2009). Who is an entrepreneur? Is the wrong question. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 13(4), 47–68. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.1989.tb00172.x>
6. Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). Using the balanced scorecard as a strategic management system. *Harvard Business Review*, 74(1), 75–85.
7. Roberts, D. E. (2003). Reputation and performance: A comparison of the top 20 global brands. *Journal of Brand Management*, 10(4), 276–291. <https://doi.org/10.1057/palgrave.bm.2540129>
8. Wysokińska-Senkus, A., & Raczkowski, K. (2023). Economic security and its determinants in the context of corporate reputation. *Journal of Economic Perspectives*, 37(2), 145–162.
9. Алькема В.Г., Копитко М.І. (2015). Інтегральна оцінка рівня економічної безпеки автомобілебудівних підприємств. *Вчені записки Університету «КРОК»*. Вип.1 (1997). Вип. 39. 160 с. С. 75-88.
10. Алькема В.Г., Копитко М.І. (2015). Інтегральна оцінка рівня економічної безпеки автомобілебудівних підприємств. *Вчені записки Університету «КРОК»*. Випуск № 39. С.75-88.
11. Алькема В.Г., Ботьботенко І.В. (2014). Методика оцінки рівня економічної безпеки суб'єктів аудиторської діяльності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Електронне фахове видання. Випуск №2. С. 375-382. Режим доступу: [http://global-national.in.ua/vipusk-1-2014/115-alkema-v-g-bolbotenko-i-v-metodika-otsinki-rivnya-](http://global-national.in.ua/vipusk-1-2014/115-alkema-v-g-bolbotenko-i-v-metodika-otsinki-rivnya-ekonomichnoji-bezpeki-sub-ektiv-auditorskoji-diyalnosti)
- [ekonomichnoji-bezpeki-sub-ektiv-auditorskoji-diyalnosti](http://global-national.in.ua/vipusk-1-2014/115-alkema-v-g-bolbotenko-i-v-metodika-otsinki-rivnya-ekonomichnoji-bezpeki-sub-ektiv-auditorskoji-diyalnosti)
12. Гнилицька, Л. В. (2011). Аналіз методологічних підходів до оцінки стану та рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*, (2), 46-57.
13. Живко, З. Б. (2014). Експертне оцінювання при проведенні моніторингу системи економічної безпеки підприємства. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*, (28), 111-116.
14. Колісніченко, П. Т. (2017). Науково-методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*, (16), 38-44.
15. Козаченко, Г. В., & Погорелов, Ю. С. (2015). Оцінювання економічної безпеки підприємства: аналіз основних підходів.
16. Марущак, С. М. (2011). Методика оцінки рівня економічної безпеки підприємства на основі теорії нечітких множин. *Вісник Хмельницького національного університету*, (5), 16-21.
17. Марущак, С. М. (2010). Проблеми застосування існуючих методик оцінки економічної безпеки діяльності підприємств. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу Києво-Могилянська академія]*. Серія: Економіка, (145, Вип. 132), 115-119.
18. Мігус, І. П., Андрієнко, В. М., Молодецький, С. С., & Бліхар, М. М. (2018). Методика прогнозування банкрутства та рейдерства як інструмент державного моніторингу стану фінансової безпеки України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*, (1), 267-274.
19. Прус, Н. В. (2013). Методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства. *Вчені записки університету КРОК. Серія: Економіка*, (34), 276-283.
20. Shemayeva, L. G., Mihus, I. P., Shemayev, V. M., Shemayev, V. V., & Melnyk, L. M. (2021). Application of the model of cross-optimization of financial and material flows in the mechanism of provision of financial security. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(33), 400–410. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.207078>.